

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЄВОСТІ СТАБІЛІЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Савченко К.В., к.е.н., доц.

Академія муніципального управління (м. Київ, Україна)

Поступальний розвиток суспільства значною мірою обумовлений економічною політикою держави в цілому і зокрема її важливим компонентом — стабілізаційною політикою. На нашу думку, для здійснення стабілізаційної політики в країні мають поєднуватись фінансові та нефінансові механізми, але фінансові слід вважати основоположними. Фінансові механізми виступають грошовим забезпеченням проведення стабілізаційної політики і можуть використовуватись в межах фіскальної чи монетарної політики, політики доходів і зовнішньоекономічної політики.

Оскільки безпосередніми інструментами стабілізаційної політики є монетарна та фіскальна політики, то взаємоузгодженість між ними – шлях до реалізації дієвої стабілізаційної політики. Відокремлене застосування зазначених інструментів суттєво зменшує ефективність стабілізаційної політики держави.

В Україні на сьогоднішній день макроекономічна стабілізація є домінантою економічних перетворень, основними компонентами першочергових завдань якої є вирішення проблем обмеження існуючого надмірного попиту, скорочення рівня дефіциту державного бюджету та від'ємного сальдо балансу зовнішньої торгівлі, а також нарощування зовнішньої заборгованості.

Оцінюючи реалізацію стабілізаційної політики в Україні, необхідно врахувати специфіку економічної кризи та її причини. Якщо циклічна криза надвиробництва є наслідком розвитку ринкових відносин та взаємодії попиту і пропозиції, то в нашій країні вона обумовлена однобічним переважанням ринку продавця, де покупці конкурували між собою за право купити товар. В Україні фінансові інструменти не досить активно впроваджуються саме для макроекономічного регулювання, і, нажаль не повністю використовуються з метою стабілізації кризових явищ в економіці. В промислово розвинутих країнах однією із головних цілей фінансових інструментів фіскальної політики є активне контрциклічне регулювання для зменшення негативних наслідків криз.

Тривалість трансформаційного спаду обмежує використання монетаристських програм, що передбачають тимчасове погіршення фінансового забезпечення соціальної сфери, швидкий механізм адаптації виробників до дії ринкових регуляторів. Також зростання бюджетного дефіциту і державного боргу може відбуватися тільки до певних меж. За відсутності конкурентного середовища та низької інтегрованості економіки

не буде використаний і мультиплікаційний ефект.

Враховуючи перешкоди на шляху здійснення дієвої стабілізаційної політики в Україні, необхідними напрямками її удосконалення вважаємо такі:

- обмежити можливості зловживання нею у вузько партійних інтересах шляхом ширшого використання правил, особливо у монетарній політиці, та відповідного скорочення спектру дії дискреційної політики;

- у зв'язку з негативним впливом лагів на дієвість стабілізаційної політики держави, у випадку короткочасних порушень економічної рівноваги уряду краще не використовувати свої можливості регулювання господарської кон'юнктури. Дискреційні рішення слід приймати тільки при довготривалих дисбалансах;

- узгоджувати заходи монетарного та фіскального впливу між собою, щоб не виникло ситуації анулювання ефекту від них з причини різнонаправленості (наприклад, одночасне проведення стимулюючої монетарної та рестрикційної фіскальної політик);

- постійно аналізувати очікування економічних суб'єктів та будувати стабілізаційну політику відповідно до них, уникаючи несподіванок та відповідно витрат для національної економіки.

Досвід багатьох країн з розвинутою ринковою економікою засвідчує, що довіри заслуговує така політика Національного банку, яка забезпечує низький стабільний темп зростання грошової маси. Однак така політика є несумісною з фіскальною політикою уряду, орієнтованою на великий дефіцит державного бюджету. Ця несумісність пов'язана з обмеженими можливостями боргового фінансування дефіциту бюджету і неминучого збільшення інфляційного тиску навіть у разі стабілізації темпу зростання грошової маси. За умов швидкого росту державного боргу економічні агенти не повірять у намір Національного банку дотримуватися низького темпу росту грошової маси, а ця недовіра неминуче дестабілізує макроекономічну ситуацію. Тому систематичний контроль державних органів за динамікою бюджетного дефіциту є необхідною умовою для успішного здійснення Національним банком стабілізаційної політики.

В свою чергу, реалізація стимулюючих та підтримуючих заходів фіскальної політики є достатньо ризикованим, і можлива тільки при наявності фінансових резервів, накопичених під час економічного підйому, невеликого рівня дефіциту, або можливостей швидкої мобілізації ресурсів для покриття цього дефіциту. Через це такі заходи повинні бути доповнені компенсаторними стабілізаційними заходами податкової політики. При цьому передумовою ефективності стимулюючих і підтримуючих заходів є їх завчасне планування із урахуванням особливостей економічного розвитку країни та часового лагу.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 235-237.